

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ:
ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
Γ' ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
01/12/2019**

ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο Ι- μη λογοτεχνικό

Συνέντευξη του κ. Κ. Δασκαλάκη

(Κωνσταντίνος Δασκαλάκης- Βιογραφικό: **1981** Γεννιέται στην Αθήνα από γονείς εκπαιδευτικούς. **2004** Αποφοιτά με άριστα από το τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του ΕΜΠ. **2008** Διδακτορικό από το Πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ, τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Πληροφορικής. Βραβεύθηκε από τον διεθνή οργανισμό ACM Association for Computing Machinery με το βραβείο «ACM Doctoral Dissertation Award». **2009** Επίκουρος καθηγητής στο MIT της Βοστώνης. **2010** Παίρνει την περίφημη υποτροφία Sloan. **2015** Μόνιμος καθηγητής στο MIT. **2018** Κερδίζει το Nevanlinna Prize, ένα από τα σημαντικότερα στον κόσμο στον τομέα των μαθηματικών και των υπολογιστών. **2019** Ανακοινώνει την πρωτοβουλία της δημιουργίας ερευνητικού κέντρου στην Ελλάδα.)

- *Όταν μπαίνει κανείς στην ιστοσελίδα σου στο MIT, περιμένει να δει κάτι πάνω στο αντικείμενο σου, όμως βλέπει πρώτο-πρώτο το ποίημα «Σατραπεία» του Καβάφη. Για ποιο λόγο συμβαίνει αυτό; Τι συμβολίζει;*

Αυτό το ποίημα το έβαλα εκεί, από την πρώτη ακαδημαϊκή σελίδα που έφτιαξα με το που πήγα στην Αμερική. Πρώτα απ' όλα γιατί είναι κάτι καθαρά ελληνικό, αλλά επίσης γιατί βρεθήκα σε ένα καινούργιο τόπο, με στόχους και ένα όνειρο να γίνω επιστήμονας. Αλλά δεν ήθελα ποτέ να ξεχάσω μια ηθική πυξίδα και ένας ωραίος τρόπος να αφήσεις ένα αποτύπωμα αυτής της ηθικής πυξίδας, είναι η «Σατραπεία» του Καβάφη. Τι πιο ωραίο για να εκφράσεις κάτι, από ένα ποίημα!

- *Είναι ζητούμενο σήμερα η αριστεία;*

Μια χώρα πάει μπροστά μόνον με την αριστεία. Ε, λοιπόν, η χώρα μας δεν μπορεί να προοδεύσει όσο δεν βρίσκουμε ποιος είναι άριστος σε κάθε τομέα. Έχετε αναρωτηθεί ποτέ πώς είναι δυνατόν τόσο πολλοί Έλληνες να έχουν θέσεις σε κορυφαία πανεπιστήμια του εξωτερικού και το δικό μας εκπαιδευτικό σύστημα να βρίσκεται σε αυτήν την κακή κατάσταση; Ο αριθμός των Ελλήνων που διαπρέπουν στο εξωτερικό είναι δυσανάλογος με τον πληθυσμό της χώρας. Αυτό αποδεικνύει ότι υπάρχει μια στρέβλωση που πρέπει να διορθωθεί. Για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, κακού σχεδιασμού και έλλειψης πόρων, τα πανεπιστήμια συντηρούν τον νεποτισμό*, δέχονται περισσότερους φοιτητές από αυτούς που μπορούν να αντέξουν και αδυνατούν να υποστηρίξουν την έρευνα. Συνεπώς, δυσκολεύονται να γεννήσουν καινοτομία και, επομένως, να στηρίξουν την ανάπτυξη της χώρας. Και έτσι συντηρούν μια αρνητική εικόνα που σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση εντείνουν τον φαύλο κύκλο του «brain drain».

- *Ζεις στην Αμερική βασικά, κάνεις όμως συχνά ταξίδια και στην Ελλάδα. Έχεις κάποια αίσθηση εάν το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων», έχει τα τελευταία χρόνια αλλάξει;*

Από την αρχή της κρίσης και μετά, έχει σίγουρα ενταθεί το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων και είναι πολύ λογικό. Το εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό της χώρας δεν μπορεί να απασχοληθεί μέσα στη χώρα. Όταν έφυγα εγώ το 2004, δεν συνέβαινε αυτό, δηλαδή πολλοί από τους συμφοιτητές μου μείνανε εδώ, διότι ήταν εποχή προ Ολυμπιακών Αγώνων, υπήρχε μια άνοδος της ελληνικής οικονομίας, ίσως ψευδεπίγραφη απ' ό,τι φαίνεται, αλλά υπήρχε μεγάλη δυνατότητα για απασχόληση μέσα στη χώρα. Πλέον αυτό το παραμύθι έχει ξεχαστεί και, αν έχεις μια κατάρτιση, είναι δύσκολο να

μείνεις μέσα, γιατί θα πρέπει να παλέψεις, και πολύ πιο εύκολο, γιατί υπάρχουν πολλές ευκαιρίες, να βγεις εκτός (της χώρας).

- Υπάρχει τελικά κάποια βελτίωση;

Δεν το βλέπω. Για να υπάρξει κάποια βελτίωση, δεν μπορεί να γίνει εκ θαύματος. Η κρίση είναι μια ευκαιρία να αναλογιστούμε τι πήγε στραβά και πώς αυτό μπορούμε να το φτιάξουμε. Αρχικά είχε διαφανεί ότι υπήρχε μια ανάγκη από τους νέους να αλλάξουν την κατάσταση και να δημιουργήσουν καινοτόμες εταιρείες. Παρόλα αυτά βλέπω ότι πολλοί, λόγω της διάρκειας αυτής της κρίσης, έχουν απογοητευθεί και έχουν φύγει στο εξωτερικό.

- Να ρωτήσω το αντίστροφο. Εσύ, ο οποίος ζεις όλα αυτά τα χρόνια και κάνεις καριέρα έξω και νοσταλγείς, φαντάζομαι, την Ελλάδα, υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις που αν δημιουργηθούν θα σε δελεάσουν για να επιστρέψεις;

Μου λείπει η Ελλάδα. Όμως, αν επέστρεφα γνωρίζω ότι θα έπρεπε να θυσιάσω το επιστημονικό μου όνειρο. Ίσως το ίδιο να συνέβαινε και με την ψυχική μου ισορροπία. Τι εννοώ; Εδώ, για να κάνεις το αυτονόητο, πρέπει να προσπαθήσεις πολύ. Ανάλογα με τον χαρακτήρα σου, αυτή η καθημερινή μάχη μπορεί να προκαλέσει τεράστια απώλεια ενέργειας. Δεν ξέρω αν θέλω να διαθέσω αυτήν την ενέργεια σε μη παραγωγικούς σκοπούς. Έτσι παίρνω την απόφαση να μείνω στις ΗΠΑ, όπου θυσιάζω άλλα πράγματα προσωπικής ευτυχίας: να είμαι στην πατρίδα μου, να είμαι κοντά στην οικογένειά μου και στο περιβάλλον στο οποίο μεγάλωσα. Μου λείπει, λ.χ., καμιά φορά ότι στη Βοστώνη δεν μπορώ να καθίσω σε ένα καφέ για πολλές ώρες και να περάσουν δέκα φίλοι με συνεννόηση της τελευταίας στιγμής. Βέβαια, δεν έχω πλέον τόσο χρόνο για τέτοια πράγματα, οπότε το ξεχνάω.

- Πρόσφατα όμως ανακοίνωσες ένα φιλόδοξο σχέδιο για την Ελλάδα.

Οι χώρες που δεν θα πάρουν μέρος στην εξωστρέφεια και στην καινοτομία δεν θα μπορέσουν να επιβιώσουν. Εξωστρέφεια χωρίς καλά πανεπιστήμια δεν γίνεται, διότι δεν μπορείς να κρατήσεις τα ταλέντα σου εντός συνόρων. Ο τομέας που πρέπει να ποντάρουμε ως Ελλάδα στο μέλλον είναι οι νέες τεχνολογίες. Σκοπός μου είναι να φτιάξω με πόρους ιδιωτών στην Αθήνα ή στην Κρήτη ένα ερευνητικό κέντρο διεθνούς βεληνεκού για την τεχνητή νοημοσύνη. Ευελπιστώ ότι θα έχει 30 κορυφαίους ερευνητές και 150 φοιτητές. Θα είναι ανοιχτό σε Έλληνες και ξένους ακαδημαϊκούς και τους φοιτητές τους. Στην ουσία, θέλουμε να συνενώσουμε νησίδες αριστείας που υπάρχουν στην Ελλάδα και να ανοίξουμε δίαυλο με τη διασπορά.

Νεποτισμός: η οικογενειοκρατία, η οποία εκδηλώνεται με την παραχώρηση θέσεων και αξιωματών σε συγγενείς και φίλους.

Κείμενο ΙΙ- μη λογοτεχνικό

Οι δύο όψεις του «brain drain»

Στα βάθη της κρίσης, μια ταλαντούχα φοιτήτρια που είχε μόλις αποφοιτήσει με επισκέφθηκε στο γραφείο μου. «Ήρθα να σας πω ότι φεύγω για να ψάξω δουλειά στις Βρυξέλλες». Παρόμοιες ιστορίες έχουμε ζήσει όσοι διδάσκουμε στο πανεπιστήμιο. Το πρόγραμμα ελληνικής διασποράς της Οξφόρδης εκτιμά ότι περίπου 500.000 Έλληνες μετανάστευσαν από το 2010 (τα δύο τρίτα εργαζόμενοι υψηλών προσόντων), εκ των οποίων μόλις 100.000 έχουν επιστρέψει.

Μπορεί η μαζική «διαρροή εγκεφάλων» να μετατραπεί σε ευκαιρία για τη χώρα προέλευσης; Μπορεί, εάν καταφέρει να τους επανεντάξει στο εργατικό της δυναμικό. Το καθαρό όφελος τότε (από την αυξημένη τεχνογνωσία, εξωστρέφεια, δικτύωση) θα υπερβαίνει την ωφέλεια του να μην είχαν φύγει. Η απονομή δυνατότητας ψήφου στους Έλληνες του εξωτερικού βοηθά να διατηρηθεί ο ζωτικός δεσμός. Όπως γράφει ο Αντώνης Καμάρας (Books Journal, 6.10.2019) «αυτά που δεν ξέρει η διασπορά για την Ελλάδα

που έχουμε τα αποζημιώνει με αυτά που ξέρει για την Ελλάδα που θέλουμε να αποκτήσουμε, καθώς συγκεντρώνεται στις πιο επιτυχημένες χώρες».

Την ίδια στιγμή μας διαφεύγει η πανευρωπαϊκή κλίμακα του φαινομένου. Ρουμάνοι, Πολωνοί, Πορτογάλοι, Ιταλοί και Βούλγαροι αποτελούν το 50% της ευρωπαϊκής μετανάστευσης. Η φωτεινή πλευρά της μετανάστευσης (ακριβέστερα: μετακίνησης) στο εσωτερικό της Ε.Ε. είναι ότι συνιστά άσκηση θεμελιώδους ελευθερίας του Ευρωπαίου πολίτη. Δεν είναι τυχαίο ότι οι πρώτοι που έσπευσαν να αξιοποιήσουν αυτή την ελευθερία ήταν οι εγκλωβισμένοι σε δεκαετίες στέρησης λαοί της Ανατολικής Ευρώπης. Οι νέοι έφυγαν μαζικά. Η μετανάστευση της γενιάς των ανοιχτών συνόρων άφησε πίσω τους νοσταλγούς των παρωχημένων εθνικισμών.

Η ανάκτηση δεν είναι φενάκη*. Ύστερα από μεγάλη διαρροή εργαζομένων στην κορύφωση της ανεργίας, η Ισπανία ζει τώρα μια θεαματική αύξηση πληθυσμού. Επαναπατρίζεται η γενιά της κρίσης. Μεταξύ άλλων με στοχευμένη προσέλκυση ερευνητών από τα ακαδημαϊκά ιδρύματα. Κύριος μοχλός, βέβαια, οι ισχυροί ρυθμοί ανάπτυξης της ισπανικής οικονομίας.

Η εσωτερική μετανάστευση στην Ευρώπη είναι μία ακόμη περίπτωση άσκησης ατομικής ελευθερίας. Η απάντηση δεν είναι ούτε να αρνηθούμε την πραγματικότητα (όπως ενίοτε υπαγορεύει ο φιλοευρωπαϊκός μας ζήλος) ούτε να κατηγορούμε τους Γερμανούς και Ολλανδούς ότι μας κλέβουν τους επιστήμονες (όπως πράττουν διάφοροι δημαγωγοί που δήθεν θρηνολογούν για το μέλλον του έθνους). Η απάντηση είναι να αυξήσουμε τις εθνικές δυνατότητες, να δουλέψουμε για να καταστήσουμε την Ελλάδα συνολικά ελκυστικότερη για τα παιδιά της, αλλά και για δημιουργικούς ανθρώπους από άλλες, φτωχότερες χώρες.

*Φενάκη: η περούκα, μεταφορικά το ψέμα, η παραπλάνηση, η εσκεμμένη απάτη
Γ. Παγουλάτος, Καθημερινή, 27-10-19

Κείμενο ΙΙΙ- λογοτεχνικό

Κωνσταντίνος Π. Καβάφης **Η Σατραπεία**

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ γράφτηκε το 1910. Παρά το γεγονός ότι μπορούμε να διακρίνουμε συγκεκριμένους ιστορικούς υπαινιγμούς, ο ποιητής μάς πληροφορεί ότι δεν υπονοεί κατανάγκη το Θεμιστοκλή ή το Δημάρατο ούτε και κατανάγκη άνθρωπο πολιτικό (Γ. Λεωνίδα, Καβαφικά αυτοσχόλια). Έτσι το ποίημα αποχτά μια γενικότητα διαχρονική.

Τι συμφορά, ενώ είσαι καμωμένος
για τα ωραία και μεγάλα έργα
η άδικη αυτή σου η τύχη πάντα
ενθάρρυνσι κ' επιτυχία να σε αρνείται·
να σ' εμποδίζουν ευτελείς συνήθειες,
και μικροπρέπειες, κι αδιαφορίες.
Και τι φρικτή η μέρα που ενδίδεις
(η μέρα που αφέθηκες κ' ενδίδεις),
και φεύγεις οδοιπόρος για τα Σούσα,
και παίνεις στον μονάρχη Αρταξέρξη
που ευνοϊκά σε βάζει στην αυλή του,
και σε προσφέρει σατραπείες, και τέτοια.
Και συ τα δέχεσαι με απελπισία
αυτά τα πράγματα που δεν τα θέλεις.
Άλλα ζητεί η ψυχή σου, γι' άλλα κλαίει·
τον έπαινο του Δήμου και των Σοφιστών,
τα δύσκολα και τ' ανεκτίμητα Εύγε·

την Αγορά, το Θέατρο, και τους Στεφάνους.
Αυτά που θα στα δώσει ο Αρταξέρξης,
αυτά που θα τα βρεις στη σατραπεία·
και τι ζωή χωρίς αυτά θα κάμεις.

παιίνεις: πηγαίνεις.

Σοφιστές: οι σοφοί, οι πνευματικοί άνθρωποι.

Σατραπεία: η αρχαία διοικητική ημιαυτόνομη περιφέρεια της Περσικής Αυτοκρατορίας, καθώς και ο χρόνος άσκησης της διοίκησης σ' αυτήν. Η διοικητική διαίρεση της Αυτοκρατορίας σε Σατραπείες ξεκίνησε από τον Κύρο τον Μέγα και ολοκληρώθηκε επί βασιλείας του Δαρείου του Α'. Ο διοικητής της κάθε τέτοιας περιφέρειας λεγόταν Σατράπης και ορίζονταν από τον Βασιλέα, συνήθως ήταν μέλος της βασιλικής οικογένειας ή άτομο της απολύτου εμπιστοσύνης του Βασιλέως. Ο χρόνος άσκησης της εξουσίας των διοικητών αυτών ήταν αόριστος.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε περιληπτικά τις απόψεις που διατυπώνει ο κ. Δασκαλάκης (Κείμενο Ι) σχετικά με τα αίτια του φαινομένου της φυγής των νέων επιστημόνων και τις προοπτικές επιστροφής τους στην Ελλάδα. 50 – 60 λέξεις.

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Β

Ερώτημα 1^ο

Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με τα κείμενα Ι και ΙΙ , τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένες παραπομπές στο κείμενο.

α. Κείμενο Ι Ο κ. Δασκαλάκης σκέφτεται σοβαρά τον επαναπατρισμό του.

β. Κείμενο Ι Ο κ. Δασκαλάκης προτίθεται να βοηθήσει ενεργά την Ελλάδα στην προσπάθεια ανάκαμψης.

γ. Κείμενο Ι Στη προσωπική του ιστοσελίδα ο κ. Δασκαλάκης συνηθίζει να αναρτά ποιήματα Ελλήνων ποιητών.

δ. Κείμενο ΙΙ Ο κ. Παγουλάτος διαφωνεί με τη παροχή δικαιώματος ψήφου στους Έλληνες του Εξωτερικού.

ε. Κείμενο ΙΙ Κατά τον συντάκτη η μετανάστευση επιστημόνων είναι ένα φαινόμενο που πλήττει μόνο την Ελληνική κοινωνία.

(Μονάδες 15)

Ερώτημα 2^ο

α. Τι θέλει να αποδείξει στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο κ. Παγουλάτος (**κείμενο ΙΙ**) ; Πιστεύετε ότι είναι πειστικός; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Η ανάκτηση δεν είναι φενάκη*. Ύστερα από μεγάλη διαρροή εργαζομένων στην κορύφωση της ανεργίας, η Ισπανία ζει τώρα μια θεαματική αύξηση πληθυσμού. Επαναπατριζείται η γενιά της κρίσης. Μεταξύ άλλων με στοχευμένη προσέλκυση ερευνητών από τα ακαδημαϊκά ιδρύματα. Κύριος μοχλός, βέβαια, οι ισχυροί ρυθμοί ανάπτυξης της ισπανικής οικονομίας.

(Μονάδες 03)

β. Ο κ. Δασκαλάκης στη συνέντευξή του φαίνεται ότι είναι ένας επιστήμονας που τον χαρακτηρίζει η ηθική αλλά και η έμπρακτη αγάπη για την πατρίδα του. Ποια σημεία της συνέντευξης μας επιτρέπουν να σχηματίσουμε αυτή την άποψη για τον κ. Δασκαλάκη;

(Μονάδες 04)

γ.

- i.** **Να αιτιολογήσετε τη χρήση του α' ενικού στο απόσπασμα:** *Όταν έφυγα εγώ το 2004, δεν συνέβαινε αυτό, δηλαδή πολλοί από τους συμφοιτητές μου μείνανε εδώ, διότι ήταν εποχή προ Ολυμπιακών Αγώνων, υπήρχε μια άνοδος της ελληνικής οικονομίας. Κείμενο I*
- ii.** **Να αιτιολογήσετε την επιλογή του ομιλητή να δώσει έμφαση στο ρήμα με τη χρήση της παθητικής σύνταξης:** *Από την αρχή της κρίσης και μετά, έχει σίγουρα ενταθεί το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων.... . Κείμενο I*
- iii.** **Σε ποιο σημείο ο συντάκτης διατυπώνει σχόλιο ειρωνικό και επικριτικό;** *Πλέον αυτό το παραμύθι έχει ξεχαστεί και, αν έχεις μια κατάρτιση, είναι δύσκολο να μείνεις μέσα, γιατί θα πρέπει να παλέψεις, και πολύ πιο εύκολο, γιατί υπάρχουν πολλές ευκαιρίες, να βγεις εκτός (της χώρας). Κείμενο I*

(Μονάδες 03)

Ερώτημα 3^ο

Συγκρίνοντας το Κείμενο I με το Κείμενο II, ποια διαφορά παρατηρείτε στον τρόπο που αντιμετωπίζουν το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων» οι κ.κ Παγουλάτος και Δασκαλάκης; **(50- 60 λέξεις)**

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Γ

Κείμενο III: Ο κ. Δασκαλάκης στη συνέντευξη του χαρακτηρίζει το ποίημα Σατραπεία «ηθική πυξίδα στην επιστημονική του διαδρομή». Ποια στοιχεία του ποιήματος πιστεύετε ότι δικαιολογούν αυτόν το χαρακτηρισμό; **(150- 200 λέξεις).**

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Δ

Διαβάσατε τη συνέντευξη του κ. Δασκαλάκη και αποφασίσατε να απευθυνθείτε σε αυτόν μέσω επιστολής. Ως τελειόφοιτος που βρίσκεται στην αφετηρία της πανεπιστημιακής, επιστημονικής και επαγγελματικής του διαδρομής: **α)** ποιους κοινούς προβληματισμούς έχετε με τον επιστήμονα, σχετικά με το δικό σας εκπαιδευτικό και επαγγελματικό μέλλον και γιατί; **β)** για ποιους λόγους όμως θα διαφωνούσατε και με την επιλογή της «φυγής» στο εξωτερικό; **(300 – 400 λέξεις).**

(Μονάδες 30)

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ ΕΛΣΑ

ΒΕΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ ΝΙΚΟΛΕΤΑ

ΝΤΕΛΜΠΙΖΗ ΜΑΡΙΑ